

silcev, se odda lahko štipendij tudi drugemu dijaku iz Istre, v katerem slučaju imajo prednost sinovi ubogih kmetijskih družin slovenske narodnosti. Sicer pa veljajo glede podeljenja tega štipendija obstoječi zakoni in naredbi. Pravica do uživanja prične s prvim gimnazijskim razredom in traja do konca študij. Pravico podeljenja ima c. kr. namestništvo v Trstu. Prosilci za štipendij morajo vložiti svoje prošnje najkasneje do 30. avgusta 1915 pri c. kr. namestništvu v Trstu in priložiti krstni list, ubožni list, izpričevalo o cepljenju koz, izpričevali dveh zadnjih semestrov, zakonito potrjeno eventualnega sorodstva z ustanovnikom in sploh vseh gori imenovanih zahtev.

—t— Na prošnje staršev sta odbora podružnic C. M. D. pri Sv. Jakobu in pri Sv. M. Magdaleni otvorila oba otroška vrta za čas od 1. do 31. avgusta.

Istrske vesti.

—i— Varstvo umetnin v Istri. »Zeit« poroča: Sovražnika Istra dosedaj še ni videla. Da številne veličastne arhitektonične umetnine v Primorju obvarujejo pred bombami letalcev, so na njihove strehe postavili črno-bele table, ki so mednarodno sprejete kot varstveni znaki.

—i— Razpust občinskega zastopstva v Pomjanu v Istri. Uradni »Osservatore« razglasa, da je c. kr. namestništvo razpustilo občinsko zastopstvo občine Pomjan v Istri in sporazumno z deželnim odborom istrskih poverilo občinske posle v Pomjanu c. kr. potovalnemu učitelju v Kopru, Vladimirju Kuretu.

—i— Šola družbe sv. Cirila in Metoda na Moravskem. Zaradi evakuacije Pulja in okraja je mnogo naših ljudi prišlo na Moravsko. Okolo Svirave po vaseh in okolici je nameščenih nekoliko stotin naših ljudi s Puljsčine. Nabralo se je tu kakih petdeset naših otrok, ki so še pred nekoliko meseci obiskovali družbene šole okolo Pulja. Z njimi je tudi učitelj, dose-danji voditelj družbine šole v Sveti Vičenti. Po prizadevanju tega učitelja in družbine vodstva in s pomočjo in izredno naklonjenostjo cerkvenih in mestnih oblasti v Svitavi se nam je posrečilo odpreti v tem nemškem mestu začasno družbino šolo. Otroci so nameščeni v velikem in naravnost sijajnem poslopju deške meščanske šole. A nam se steza srce od čuvstva hvaležnosti do vseh onih, ki so nam omogočili otvoritev te naše šole v daljnji tujini — posebno pa tudi do našega naroda, ki tudi v teh težkih trenutkih ni pozabil in ni zapustil svoje stare istrske družbe. Hvala vsem!

—i— Iz Pulja. Iz članka, ki ga je »Edinost« prinesla v svojem izdanju od 14. pret. mes., smo posneli, da je nemški profesor dr. Günther trdil v »Münchener Neueste Nachrichten« da je Pulj čisto nemško mesto. Najbolji odgovor na to trditev so mu dale oblasti v našem vojnem pristanišču s tem, da so priredile trojezične ulične napise.

—i— Razpuščena italijanska društva v Istri. Namestništvo razglasa v uradnem »Osservatore« razpust še naslednjih društev: »Circolo Nicolò Rizzzi« v Fazarini, »Società filarmonico-drammatica con biblioteca circolante« in »Gabinetto di trovo agricolo - sociale Sanvincenti« v Sanvincenatu ter »Circolo popolare di cultura« v Galežanu.

—i— Rodoljubna beseda in rodoljubni čin. Častni predsednik družbenih šol v Pulju, g. Niko Mardešić, je podaril za te šole 100 kron in je obenem objavil v tamošnjem »Hrvatskem Listu« nastopno pismo: Dragi hrvatski slovenski deci! Danes je devetindeset let, odkar so heroji, očetje in dedi vaši dokazali cesarju in kralju svojo iskreno zvestobo, sledeč korakom dragih očetov, ter so potolkli in potopili pohlepne sovražnika, braneč to slavno naše morje, te divne otoke, božanstveno obal in ine premile domovine. — Iz predragga Visa, iz svetih mučeniških kosti nam sevajo živi žarki hrabrosti, ljubavi in sklada, ki naj nas bodre in užgejo neugašen ogenj v srcih naših, da vršimo dolžnost napram vedno ljubljeni domovini svoji. — Dragi otroci, veselite se in radujte se na tem, da živi duh nesmrtnega Tegetthoffa v naši hrabri mornarici; dičite se in ponajajte s čini njenih sinov; pevajte in slavite — da vas bo čulo malo in veliko — njena brezprimerna junaštva, ki so jih tudi sedaj z dejanjem posvedočili njeni premagljivi levi! — Z vslikom: »Slava večna nesmrtnemu Tegetthoffu, živeli junaki naše hrabre mornarice poklanjam 100 K za hrvatske šole v Pulju.

—i— Za begunce v Istri. Deželni poslanec istrski, dr. Zuccon, je na vladi na

Dunaju posredoval, da bi se iz puljskega okraja evakuirani Hrvatje spravili na Hrvaško. Zagrebška vlada je s tem zadovoljna.

—i— Trojezični ulični napisi v Pulju. Kakor javlja »Hrvatski List«, so nabili v puljskih ulicah trojezične — nemško - italijansko - hrvatske — napisne table.

Splošni vestnik.

Ženske v vojaških pisarnicah. »Neues Pester Journal« poroča: Vojno ministristvo je poslalo vojaškim oblastim naredbi, naj se namesto pomožnih oficialov in podčastnikov v vojaških pisarnah po možnosti proti dietam nameste ženske. V prvi vrsti pridejo v poštev vdove in sirote častnikov in podčastnikov. Kjer se ta naredba ne more izvesti, bodo častniki in podčastniki, ki opravljajo zdaj to službo, nadomeščeni z 42 do 50letnimi častniki in podčastniki, ki bodo vpoklicani pod orožje.

Vpokojeni državni uradniki so ponudili svoje službe državi. Na Dunaju se je vršilo pod predsedstvom ces. svetnika Wojtecha posvetovanje vpokojenih državnih uradnikov in državnih profesorjev in učiteljev, na katerem so konstatirali, da so še za službo sposobni vpokojeni civilni državni uslužbenci in vpokojeni vojaški uradniki pripravljeni, ponuditi se državi ter vstopiti zopet v aktivno službo.

Vojaški živinozdravniki. Začetkom učnega leta 1915/16. bo sprejetih na živinozdravniško visoko šolo na Dunaju 20 aspirantov, ki se morajo zavezati, da bodo kot vojaški zdravniki služili sedem let v armadi.

Sadjerejcem! Tekoče leto je pričakovati jako dobre sadne letine. Sade je, bodisi svez, bodisi konzerviran, posebno pa posušeno, izvrstno živilo, medtem ko se mora izdelovanje žganih opojnih pijač in mošta iz sadja smatrati kot manj vredno porabo sadja. Sadjerejci se nujno pozivljejo izdelovanje žganja in mošta iz sadja kolikor je le mogoče omejiti ali pa sušiti, oziroma na kak drug primeren način konzervirati.

Varujte se požarov! Skoro vsako leto nastanejo ob času žetve požari, ki jih povzročajo otroci, ki ostanejo medtem, ko so starši na polju, sami doma. V sedanjih razmerah se lahko vsak ogenj usodepolno razširi, ker so skoro vsi močni in porabni možje in mladeniči v vojaški službi, vse druge osebe, razen starčkov in malih otrok, so pa zaposlene pri delu na polju in torej povsod manjka moči, da bi se nastali ogenj takoj zadušil. Poleg tega manjka mnogokrat še tudi konj, s katerimi bi bilo mogoče od drugod pripeljati ognje-gasne brizgalnice. Da se prepreči kaka velika nesreča, je torej treba: 1. užgalice pred otroci shranjevati; 2. v vsakem kraju skrbeti za primerno nadzorstvo nad otroci med odsotnostjo staršev na polju; 3. v vsakem kraju imeti po možnosti pripravljeno vodo in gasilno orodje; 4. skrbeti za potrebne straže proti požarom tudi podnevi med odsotnostjo prebivalstva.

Nič več »Reka«, temveč »Fiume«. Tovari, ki se pošiljajo po železnici iz Hrvatske na Reko, se — kakor poročajo hrvatski listi — ne smejo več naslovljati na »Reko«, temveč na »Fiume«, ker se sicer pošiljatelj vrnejo.

Nemški službeni jezik v železniškem obratu. »Wiener Allgemeine Ztg.« obvešča: Železniško ministristvo je za notranji službeni obrat odredilo izključno nemški službeni jezik. Vsak na novo sprejeti železniški delavec mora znati nemško.

Poljedelsko ministristvo se je resno trudilo, da bi zagotovilo zadostno število tekočega kuriva za obrat poljedelskih motorjev. Žal, da se mu ni posrečila ta naloga, zakaj ravno najboljšega kuriva, bencina in bencola, ne bo zadoščalo, ker ju vojaška uprava v veliki množini nujno potrebuje. Da pa se vendar omogoči poljedelcem obrat z motorjem, je poljedelsko ministristvo kot nadomestilo za bencin in bencol preskrbelo dovolj denaturiranega špirta, in sicer izborne kakovosti in po obstoječim razmeram primerni ceni. Kdor ni torej zadostno preskrbljen za obrat svojih poljedelskih motorjev z bencinom in bencolom, naj seže po špirtu. Pri vsem tem pa se bo od berodajne strani poskrbelo za to, da se bo čimpreje dobavila primerna množina bencola in to ne samo za pogon motorjev, temveč tudi za to, da se stroški motornih obratov znižajo. Prehod od bencina, oziroma bencola na špirit zahteva vsekako rekonstrukcijo motorja, pa preureditev naj se odda, če le mogoče, tisti tvrdki, ki je motor dobavila, drugače pa kakemu večaku strokovnjaku. Vse podrobnosti o cenah, do-

bavnih pogojih itd. je mogoče zvedeti na c. kr. okr. glavarstvu.

Proti draženju živil je izdalo ministristvo notranjih del ukaz na vsa deželna politična oblastva. V tem ukazu poudarja, da niti izdane odredbe, niti mnogoštevilne obsodbe niso zadostovale, da bi se bilo preprečilo neopravičeno draženje. Zato naroča ministristvo, naj postopajo poklicane oblasti z vso strogostjo. Naredba graja, da oblasti ne postopajo povsod enako, kar je tudi vzrok, da raste draginja, in zahteva strogo postopanje tudi proti tistim, ki tako početje trpe zaradi nerazumevanja, pomanjkanja energije ali iz konvencije do gotovih faktorjev. Tudi občinstvo pozivlja ministrska naredba, naj gre oblastvom na roke in naj naznani vsak slučaj. Sovražniki vodijo proti naši državi izstradalno vojno, in zato ima vsak državljan dolžnost omogočati skupno gospodarsko obrambo. Dražilci pa le koristijo sovražnikom, ker povečujejo gospodarske težave države in sodržavljanov. Ministristvo zaukazuje, da morajo biti v vseh trgovinah in na trgih razobešene cene živil. Ta določba se nahaja že v § 52. obrtnega reda, pa se je doslej puščala v nemar. Zdaj zaukazuje ministristvo, da morajo biti cene živil v trgovinah in na trgih brez izjeme povsod nabite in razobešene. Zlasti velja to za moko, sladkor, meso, mesne izdelke, mast, sirovo maslo, jajca, vse vrste sočivja, krompir, sadje itd. Kjer bi se pojavil kak odpor proti postopanju zoper draženje, so oblasti opravile, konfiscirati blago in zapreti dotično obrtovališče. Tudi zahteva ministristvo strogo postopanje proti prekupovanju. V tem ukazu je tudi rečeno: »Državljan, ki z naznanjenjem kaznivih slučajev pomaga, da se dražilci v vojnem času pokličejo na odgovornost, ni ovaduh v kakem zaničljivem zmislu te besede, ampak stori samo patriotično dejanje.«

Kmetovalci in posestniki! Sovražnik poljskih pridelkov, poljska miš, ki se je že lansko leto v ogromnih množinah pojavil, nastopa tudi letos in ogroža pridelke. Temu je treba od pomoči. Poljski pridelki ne smejo biti in ne bodo uničeni po teh škodljivcih. Zato je dolžnost vsakega posameznika napram sebi in splošnosti, da zatira to zalego v kali. Naj se organizira pravcata vojska proti temu sovražniku, da se ga pokonča, kadar in kjerkoli se pojavlja. Skrbimo in delujmo na to, da ohranimo to, kar nas je stalo toli truda in muk, uspeh je gotov in hvaležen vam bo zanj vsak posameznik in celokupnost. Pripominjamo, da je opisan način pokončavanja tega škodljivca v letakih, ki jih prejme vsako županstvo, da jih razdeli med kmetovalce.

Razgled.

— Učitelj — kosec. Češki učitelj Iv. Benda v Vostrovi je imel v šoli le kratek pouk in je ob lepem vremenu z otroki šel na travnike pomagat spravljati seno. Zjutraj zgodaj je bil navadno pridružil koscem in je do časa, ko se je pričel pouk, pridno vlekel koso kakor drugi kosci. Vesele pesni so se glasile na travniku, kjer je kosil učitelj Benda.

— Užgalice društva »Lega nazionale«. Prodajanje užgalic razpuščenega društva »Lega nazionale« je prepovedano. — Ganghofer odlikovan. Nemški cesar je podelil pisatelju Ganghoferju železni križec.

— Šestdesetletnico svojega rojstva je obhajal najboljši hrvatski slikar Vlaho Bukovac.

— Povodom narodnega praznika, godu sv. Cirila in Metoda, je predlagal v hrvatskem saboru predsednik, naj vsi poslanci darujejo polovico diet za oni mesec v blage namene. Predlog je bil sprejet soglasno in znaša vsota, darovana od 87 poslancev, 4350 K. Tako dobi družba sv. Cirila in Metoda za Istro 2175 K in istotoliko pojde na korist zdravljenja in izobraževanja invalidov. Temu narodnemu činu hrvatskih poslancev gre vsa hvala.

— Umri je v Badnu pri Dunaju bivši naučni minister in notranji minister Artur grof Bylandt-Rheidt.

— Velikodušen dar Sven Hedina. C. kr. kor. urad poroča iz Berlina: Sven Hedina je ves honorar za svojo knjigo »Narod v orožju« v znesku 75.830 mark nakazal nemškemu, avstrijskemu in ogrskemu »Rdečemu križu«.

— Glasovita knjiga iz dobe kralja Krešimira II. Ravnatelj kraljeve hrvatske vseučilišne knjižnice dr. Velimir Deželić je v izložbi dragocenosti kralj. vseučiliške biblioteke razstavil glasoviti kodeks iz dobe kralja Krešimira II. Ta kodeks, ki izvira iz dobe domače hrvatske dinastije,

je pisan deloma z latinskimi, deloma longobardskim pisom okoli leta 1015. Star je torej najmanj 900 let. V hrvatsko vseučiliško knjižnico je prišel iz zagrebške mitropolitanske knjižnice. Je prva dragocenost za hrvatski narod, ker je tako dobro ohranjenih kodeksov na pergamentu le malo tudi v najglasovitejših svetovnih knjižnicah.

— Prvo vojno leto dunajskega vseučilišča. Dunajska visokošolska korespondenca izvaja dne 26. pret. mes.: Včeraj se je zaključilo na dunajskem vseučilišču prvo učno leto vojnega leta. Pouk se je na dunajskem vseučilišču v popolnem obsegu nadaljeval, dasi je v vojni veliko število profesorjev, učiteljev in docentov, dasi je bil zaradi prebiranj velik del dijaštva pozvan pod zastave in četudi so morali več vseučiliških zavodov zapreti.

— Ekspozna akademija c. kr. avstrijskega trgovskega muzeja. V 16. šolskem letu 1914/15. je imel ta zavod 569 rednih, 56 izrednih slušateljev, 24 kandidatov za učitelje na višjih trgovskih šolah (trgovskih akademijah), 165 slušateljev bančnih tečajev, 132 slušateljev komercialnih tečajev za juriste, 343 obiskovalcev večernih tečajev in 389 udeležencev zavarovalnih tečajev, skupaj 1678 slušateljev. Od rednih slušateljev je bilo 155 z Dunaja, 140 sinov trgovcev in industrijev in 146 sinov uradnikov in častnikov. Velik del absolventov in dijakov je bil poklican k vojakom. Vsi prostori z izjemo nekaj dvoran in geografičnega zavoda so se prepuščali vojnemu oskrbovalnemu uradu c. in kr. vojnega ministristva za dobo vojne. Del profesorjev je tudi zaposlen pri tem uradu.

— Zagrebško vseučilišče kot rezervna bolnica. Te dni so nastanili v poslopju zagrebške univerze, ki je preurejeno v rezervno bolnico s 600 posteljami, prve ranjence. Pri tej priliki se spominjajo zagrebški listi, da je bilo vseučiliško poslopje prvotno zgrajeno kot bolnica (l. 1852.); temu namenu pa je služilo le prehodno. Leta 1859. in 1866. je bila kakor danes nameščena v njem vojaška bolnica, od leta 1868. do 1882. pa tobačna tvornica. Leta 1882. so poslopje adaptirali za vseučiliške svrhe.

— Vseučilišče v Črnovicah bodo v oktobru zopet odprli. Rusi se poslopju, laboratorijev in drugih vseučiliških zavodov niso dotaknili.

— Dalmatinsko učiteljske so za dobo vojne preselili iz Arbanasov pri Zadru v Makarsko.

— Visokošolska vest. Ministerialni koncipist v ministrskem predstvedstvu dr. L. Pitamic je postal privatni docent za splošno avstrijsko državno pravo na dunajskem vseučilišču.

— Umri je v Pragi znani češki leksikograf profesor Fr. Št. Kott v 90. letu svoje starosti. Njegovo glavno delo je češko-nemški slovar, ki vsebuje 10.192 strani.

— Šola za fronto. Kakor posnemamo iz »Korr. des deutschen Lehrervereines«, so ustanovili za črnovojne v Belgiji posebne poučne tečaje. Vsaka kompanija ima svoj šolski odbor in ta določa, kaj se ima poučevati. V nekem bataljonu, kjer so skoro sami kmetje, se poučuje o knjigovodstvu, domačo zgodovino in vojno geografijo, politično in nacionalno ekonomijo. Poučujejo 3 učitelji in en pravnik.

— Frekvenca avstrijskih vseučilišč. Dunaj 4739, Gradec 769, Inomost 635, Praga češko 2365, nemško 878, Krakov 534, skupaj 9920.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prosimo, pošljite nam fotografije padlih tovarišev, da more njih slike priobčiti uredništvo »Zvončka«!

Tovariš Fran Erjavec, učitelj v Misličah, pozdravlja s severnega bojišča vse tovariše.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovenskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naročajte in širite naš list!
— Pridobivajte mu novih naročnikov!